

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม
กมฺมฺนา วตฺตตี โลโก

Thus earthly creatures come under the Law of Kamma.

อำนวยการ ยัสโยธา^{1*}

Amnuay Yussayotha^{1*}

^{1*} ศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา 90000

^{1*} Professor of Faculty Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University,
Mueang, Songkhla. 90000

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-1276-4117

บทคัดย่อ

ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาถือว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม แต่ละคนเกิดมา จะอายุสั้น อายุยืน โรคมาก โรคน้อย อยากรดี มีเงิน ฯลฯ ล้วนเป็นไปภายใต้การกำหนดของกฎแห่งกรรมทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะกรรมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ให้ทราบหรือประณีต แต่ละคนมีกรรมเป็นของของตนและต่างก็เป็นทายาทแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นตอบแทน แต่ด้วยเหตุที่การให้ผลของกรรมเป็นไปอย่างสลับซับซ้อน คือ อาจให้ผลตามกาลเวลา ตามหน้าที่ หรือตามลำดับ บางครั้งจึงมองไม่เห็นความเป็นเหตุเป็นผลในเชิงประจักษ์ แล้วก็ทักท้วงเอาว่ากฎแห่งกรรมไม่เป็นจริง แต่ท้ายที่สุดแต่ละคนต่างก็หนีเงากรรมของตนไม่พ้น อย่างไรก็ตาม แม้นในอดีตชาติจะเคยทำกรรมไม่ดีไว้ ก็ไม่พึงพะวงให้มากนัก เพราะถึงอย่างไรก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงอดีตได้อีกแล้ว เท่าที่พอจะทำได้ คือ ในชาตินี้พึงดำรงอยู่อย่างไม่ประมาท โดยพยายามทำความดีให้มากและอย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุดกุศลผลบุญจะช่วยทุเลาเรื่องราวให้กลายเป็นดี แล้วชีวิตจะประสบแต่ความสุขทั้งในภพนี้และภพหน้า

คำสำคัญ : สัตว์โลก กฎแห่งกรรม

Abstract

By the principles of Buddhist teachings, earthly creatures are considered as being subjected to the Law of Kamma. Once born, one may have a short or long life, be beset by myriads of diseases or suffer but few, be cursed with hardship or endowed with goodness, enjoy prosperity or fall into abject poverty, all because one lives under the dictate of the Law of Kamma. Kamma serves to put earthly creatures into categories. Each one comes under one's own Kamma and is an heir to Kamma. One must experience the fruit of one's own Kamma. This fruit may be complicated and subjected to time, function, or order. Sometimes its cause and effect are not evident in the empirical sense, which may

lead one to assume that the Law of Kamma is short of truth. But ultimately each one cannot escape one's own shadow of Kamma. Indeed, one should not worry about one's misdeed in past life, as the past cannot be altered. All that can possibly be done is to live this life with caution, trying to do as much good as one can to no end. At long last the merit will then turn evil into goodness, so that life will be endowed with happiness here and now as well as in the next life to come.

Keywords : earthly creatures, the Law of Kamma

บทนำ

บทความนี้ผู้เขียนศึกษา วิเคราะห์ และตีความ จากหลักคำสอนใน **จูฬกัมมวิภังคสูตร** (พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรอม เล่ม 14 ข้อ 579-597 น.287-292) ซึ่งพระสูตรนี้ได้แสดงให้เห็นวัฏจักรของ “สัตว์โลก” (คำว่า สัตว์โลก เป็นภาษาธรรม หมายถึงสัตว์ มนุษย์ และอมมนุษย์ ทั้งหลาย) ว่า ล้วนเป็นไปภายใต้การกำหนดของกฎแห่งกรรม แต่โดยเหตุที่กฎนี้ดำเนินกระบวนการอย่างสลับซับซ้อน ในบางครั้งจึงอาจทำให้มองไม่เห็นความเกี่ยวเนื่องของความเป็นเหตุและผลในเชิงประจักษ์ แล้วก็ทักท้อเอาว่ากฎแห่งกรรมไม่มีจริง ฉะนั้น เพื่อที่จะวิเคราะห์ให้เห็นกระบวนการดังกล่าว ผู้เขียนจะนำเสนอโดยจำแนกออกเป็น 4 ประเด็น คือ (1) กรรมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ให้ทราบและประณีต (2) ธรรมชาติของจิตมนุษย์เมื่อถึงวาระใกล้ตายกับการสร้างภพภูมิที่จะไปเกิดใหม่ (3) กรรมกับการให้ผลแห่งกรรม และ (4) กฎแห่งกรรมกับที่มาและที่ไปของมนุษย์แต่ละจำพวก

กรรมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ให้ทราบและประณีต

คำถามหนึ่งที่ชวนให้คิด คือ “ทำไมเราจึงเกิดมาต่างกัน ?” เช่น บางคนเกิดมาจน แต่บางคนเกิดมารวย บางคนเกิดมาสวย แต่บางคนขี้เหร่ บางคนโรครุนแรง แต่บางคนโรคน้อยหรือไม่มีโรค บางคนอายุสั้น แต่บางคนอายุยืน ฯลฯ

ถ้าจะตอบคำถามนี้ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือหลักสังคมวิทยา ก็อาจจะได้ว่าเป็นเพราะสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ “พันธุกรรม” และ “สิ่งแวดล้อม” เช่นอธิบายว่าผู้ที่ถือกำเนิดจากพ่อแม่ที่เป็นคนขี้โรค ลูกก็จะเป็นคนขี้โรค ซึ่งวงการแพทย์สมัยนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าโรคหลายชนิดแม้จะไม่ถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์โดยตรง แต่ถ้าพ่อแม่เป็นโรคชนิดใด ลูกก็มีโอกาสจะเป็นโรคชนิดนั้นด้วย หรือบางคนถือกำเนิดจากพ่อแม่มีพรสวรรค์ (gift) ทางด้านดนตรีลูกก็มักจะเก่งทางดนตรี เป็นต้น ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งคือคำอธิบายเรื่องสิ่งแวดล้อม คำว่า “สิ่งแวดล้อม” ในที่นี้หมายรวมถึงแต่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา โดยถือว่าสภาพของครรภ์ก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง เช่น ขณะตั้งครรภ์ มารดาเป็นโรคขาดสารอาหารบางอย่างหรือเป็นโรคบางชนิดที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ หรือมารดาดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่จัด หรือรับประทานยาปฏิชีวนะที่เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ หรือระหว่างตั้งครรภ์ มารดามีเรื่องกระทบกระเทือนใจอย่างรุนแรง ก็ส่งผลต่อสุขภาพของทารกได้เช่นกัน และนอกจากสิ่งแวดล้อมในครรภ์แล้วยังหมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมนอกครรภ์ภายหลังคลอด เช่น อธิบายว่าเด็กที่เจริญเติบโตในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด

พ่อกับแม่ทะเลาะกันประจำหรือแยกทางกันเดิน หรือในกรณี เด็กวันพุธ “ลูกคนกลาง” (Wednesday's child) ซึ่งมักจะคิดว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ให้กำเนิด ก็จะกลายเป็นคนก้าวร้าว หัวแข็ง ไม้ไผ่ใจใคร (เพราะคิดว่าแม่แต่มารดาผู้ให้กำเนิดก็ยังไม่ใจมิได้) จึงมีปมแค้นแม่อยู่ในจิตใจได้สำนึก นอกจากนี้ เด็กที่มีบ้านเรือนอยู่ในแหล่งสลัมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ก็จะเจ็บป่วยออก ๆ แอด ๆ หรือถ้าตั้งบ้านเรือนอยู่แถวช่องโสมเกล้า ก็จะไม่รักนวลสงวนตัว หรือถ้าตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณแหล่งยาเสพติดก็จะพลอยติดยาไปด้วย

คำอธิบายตามหลักวิทยาศาสตร์หรือหลักสังคมวิทยาตั้งกล่าวนี้นี้ พยายามชี้ให้เห็นว่า “พันธุกรรม” และ “สิ่งแวดล้อม” เป็นเรื่องจำแนกความแตกต่างของแต่ละคน แต่ศาสตร์ทั้งสองนี้ไม่พยายามวิเคราะห์ลึกถึงไปถึง “สาเหตุแรก” (The first cause) ว่าเพราะเหตุใดบางคนจึงถือกำเนิดในพ่อแม่ที่ช้ำโรค แต่บางคนถือกำเนิดในพ่อแม่ที่สุขภาพแข็งแรง ทำไมบางคนจึงถือกำเนิดในพ่อแม่ที่ฉลาด แต่บางคนถือกำเนิดในพ่อแม่ที่ด้อยปัญญา ทำไมบางคนจึงถือกำเนิดในพ่อแม่ที่ร่ำรวย แต่บางคนถือกำเนิดในพ่อแม่ที่ยากจน ทำไมบางคนจึงถือกำเนิดในแถบสลัม แหล่งการพนัน หรือยาเสพติด หรือถือกำเนิดในครอบครัวที่บ้านแตกสาแหรกขาด แต่อีกบางคนถือกำเนิดในครอบครัวที่อบอุ่น ทำไมบางคนแม้จะถือกำเนิดในครอบครัวที่ร่ำรวย แต่กลับสิ้นเนื้อประดาตัวในภายหลัง ส่วนอีกบางคนแม้จะถือกำเนิดในครอบครัวที่ยากจน แต่กลับมั่งมีศรีสุขในภายหลัง

ถ้าจะอธิบายเรื่องนี้ด้วยหลักกรรมของพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงมีคำตอบไว้ในหลักคำสอนเรื่อง **จุฬกัมมวิภังคสูตร** โดยทรงอธิบายว่าเป็นเพราะกรรมเป็นผู้จำแนกสัตว์โลกให้เป็นเช่นนั้น โดยจำแนกออกเป็น 14 ลักษณะ (จับคู่กันได้ 7 คู่) ดังนี้

คู่ที่ 1 ผู้ที่เกิดมาอายุสั้น เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นคนชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ด้วยผลแห่งกรรมนั้น จึงทำให้ตนรกรหมกใหม่และต้องเสวยทุกข์อยู่ ครั้นเมื่อหมดกรรมในอบายภูมิและมาเกิดเป็นมนุษย์ เศษกรรมที่เหลือส่งผลให้เป็นคนอายุสั้น ส่วน**ผู้ที่อายุยืน** เพราะเมื่อชาติปางก่อน ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เมื่อตายแล้วก็ไปเกิดในที่สุข เช่น บนสวรรค์ (คำว่าไปเกิด “บนสวรรค์ หรือ ในนรก” เป็นภาษาธรรม แต่ถ้าตีความเป็นภาษาคน อาจจะหมายถึงไปเกิดในที่สุขสบาย ส่วนไปเกิดในนรก คือไปเกิดในที่ลำบาก ต้องทนทุกข์ทรมาน (อบายภูมิ) ครั้นเมื่อพ้นจากภพภูมินั้นและมาเกิดเป็นมนุษย์ บุญนั้นยังหนุนนำอยู่ จึงส่งผลให้อายุยืน

คู่ที่ 2 ผู้ที่เกิดมาโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียนอยู่เสมอ เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนชอบเบียดเบียนรังแกสัตว์ให้เดือดร้อนลำบาก เมื่อตายไปจึงตกนรก ครั้นเมื่อพ้นจากภพภูมินั้นและมาเกิดเป็นมนุษย์ เศษกรรมที่เหลืออยู่ส่งผลให้เจ็บไข้ได้ป่วยออก ๆ แอด ๆ อยู่ตลอดเวลา ส่วน**ผู้ที่ไม่มีโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียน** เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นคนมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ เมื่อตายลงจึงไปเกิดในที่สุข เช่น บนสวรรค์ ครั้นเมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ผลกรรมจึงหนุนนำให้สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียน

คู่ที่ 3 ผู้ที่เกิดมาไม่สวย หน้าตาขี้ริ้วขี้เหร่ เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนมักมีความโกรธและมีนิสัยผูกใจเจ็บเป็นเจ้าเรือน เมื่อตายลงจึงไปเกิดในนรกหรือสถานที่ลำบาก และเมื่อกลับมาเกิดในโลกมนุษย์ กรรมนั้นส่งผลให้หน้าตาไม่สวย ส่วน**ผู้ที่หน้าตาสะสวย** เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นผู้ไม่มักโกรธ มีเมตตากรุณาเป็นอาจิณ ครั้นเมื่อมาเกิดในโลกมนุษย์ หน้าตาจึงสะสวย อิมเอิบหรืออิมบุญอยู่ตลอดเวลา

คู้ที่ 4 ผู้ที่เกิดมามีวาสนาน้อย ไร้ศลาบรรดาศักดี เป็นเพราะเมื่อชาติก่อนเป็นคนอิจฉาริชยาผู้อื่น เห็นใครดีกว่าตนไม่ได้ เมื่อเกิดมาในชาติปัจจุบันจึงเป็นคนมีศักดีต่ำ หรือไร้ซึ่งยศลาบรรดาศักดี ส่วน**ผู้ที่เกิดมามีวาสนาสุงและเพียบด้วยศลาบรรดาศักดี** เป็นเพราะเมื่อชาติก่อนนอกจากจะไม่อิจฉาริชยาผู้อื่นแล้วยังเปี่ยมด้วยมุทิตาจิต เห็นใครได้ดีก็ยินดีด้วยอย่างจริงใจ

คู้ที่ 5 ผู้ที่เกิดมามีฐานะยากจน เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นคนทีตระหนี่ขี้เหนียว ไม่รู้จักบริจาทาน ส่วน**ผู้ที่เกิดมาร่ำรวย** เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นผู้ชอบบริจาทาน ยินดีในการบริจาทไม่ตระหนี่ขี้เหนียว

คู้ที่ 6 ผู้ที่เกิดมาในสกุลต่ำ เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนเป็นคนแข็งกระด้าง ขาดสัมมาคารวะและไม่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อตายลงก็ไปเกิดในสถานที่ลำบากหรือเกิดในสกุลต่ำ เช่น ในสกุลจันฑาล จึงประสบแต่ความเดือดร้อนลำบาก ส่วน**ผู้ที่เกิดมาในสกุลสูง** เพราะเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ต่อสมณพราหมณ์ เป็นต้น ครั้นเมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นคนที่เกิดในสกุลสูง เช่น วรรณกะษัตริย์ หรือสกุลเศรษฐี เป็นต้น

คู้ที่ 7 ผู้ที่เกิดมาโง่หรือด้อยปัญญา เป็นเพราะเมื่อชาติปางก่อนไม่เคยเข้าไปได้ถามความรู้จากสมณพราหมณ์ จากผู้ประพฤตติหรือผู้ทรงคุณธรรม ส่วน**ผู้ที่มีปัญญาฉลาดเฉลียว** เพราะเข้าไปได้ถามความรู้จากผู้รู้หรือผู้ทรงคุณธรรมดังกล่าว

นอกจากนี้ คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ได้วางหลักการสำคัญไว้อีก 6 ประการ คือ

(1) สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน (2) สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้รับผลของกรรม (3) สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นกำเนิด (4) สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ (5) สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย (6) สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่ว จะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น

คำว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน หมายความว่ากรรมเป็นของเฉพาะตัว ของของใครก็เป็นของของคนนั้น ใครสะสมกรรมใดไว้ก็จะเป็นมรดกกรรมของคนนั้น จะยกให้คนอื่นหรือจะรับมรดกกรรมของคนอื่นมาเป็นของตนก็ได้ ถ้าเปรียบมรดกกรรมกับมรดกในครอบครัว จะได้ว่าในแต่ละครอบครัว มีการแสวงหาแก้วแหวนเงินทองสะสมไว้เป็นกองมรดก ในส่วนของกรรมก็เช่นกัน ไม่ว่าใครทำอะไรลงไป จะเป็นการประกอบกรรมดี (กุศลกรรม) หรือประกอบกรรมทำชั่ว (อกุศลกรรม) ก็ตามเท่ากับเป็นการสะสมมรดกกรรมไว้เป็นเงาตามตัว ส่วนในกรณีที่มีการทำกรรมร่วมกันหลายคน ถือว่าแต่ละคนต่างก็สะสมมรดกกรรมของตน โดยกฎแห่งกรรมจะจำแนกแยกแยะและแบ่งสรรปันส่วนอย่างยุติธรรม ว่าส่วนไหนเป็นของใคร คนละจำนวนเท่าใด แต่ละคนหนักเบาอย่างไร โดยไม่มีการผิดฝาดผิดตัวไม่ได้เปรียบเสียเปรียบ ไม่ต้องกังวลว่าตนเองจะต้องแบกรับส่วนของผู้อื่นหรือผู้อื่นจะแบกรับส่วนของตนหรือแม้แต่ประสงคจะแบกรับแทน ก็กระทำมิได้ เพราะกฎแห่งกรรมไม่ยอมให้กระทำเช่นนั้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะแต่ละคนมีกรรมเป็นของของตน

คำว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้รับผลของกรรม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าสัตว์ทั้งหลายเป็น "ทายาทแห่งกรรม" คือ ถ้าทำกรรมใดไว้ ก็จะต้องรับผลของกรรมนั้น มรดกกรรมจะต่างจากมรดกในครอบครัวตรงที่มรดกในครอบครัวเจ้าของกองมรดกอาจยกให้ผู้อื่นเป็นทายาทรับแทนก็ได้ แต่มรดกกรรมเจ้าของกองมรดกจะต้องเป็นผู้รับเอง ใครทำ ผู้นั้นรับ ไม่ว่าภรรยาจะรักสามีมากเพียงใด หรือมารดาบิดาจะรักบุตรธิดามากเพียงใด จะรับกรรมแทนกันมิได้เลย (จะขึ้นสวรรค์หรือตกนรกแทนกันมิได้) เพราะกฎ

แห่งกรรมไม่ยอมให้กระทำเช่นนั้น **เท่าที่ทำได้** ถ้าอยากให้อีกฝ่ายรับผลแห่งกรรมดี เราจะต้องชักชวน **ให้เขาประกอบกรรมดีด้วยเท่านั้น** อย่างไรก็ตาม อาจมีผู้แย้งว่าเคยเห็นบางคนทำดีกลับได้เลว แต่บางคนทำเลวกลับได้ดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อชาติปางก่อน **คนดีเคยทำเลว และ คนเลวเคยทำดี** พอตกมาถึงชาตินี้ผลกรรมจึงสั่งให้เป็นเช่นนั้น เช่น ตำรวจเล็งปืนจะยิงโจร แต่กระสุนปืนพลาดไปถูกภิกษุตายแทน ในกรณีเช่นนี้ ศาสนาพุทธอธิบายว่าเป็นเพราะภิกษุเคยฆ่าเขามาก่อน และจังหวะนั้นกรรมตามทันจึงถูกยิงตาย ส่วนโจร กรรมยังตามไม่ทัน จึงยังไม่ถูกฆ่า **แต่เมื่อถึงเวลา ไม่เร็วก็ช้า** จะต้องรับผลของกรรมนั้น ด้วยเหตุนี้ศาสนาพุทธจึงถือว่า ตนเองเป็นเพียงผู้เดียวที่ต้องรับผลของกรรม

คำว่า **สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นกำเนิด** หมายความว่า กรรมเป็นผู้พาไปเกิดหรือแต่งให้เกิด จะไปเกิดในภูมิภพหนึ่งภูมิภพใด เช่น พาไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นสัตว์นรก เป็นมนุษย์ เป็นเพศชาย เป็นเพศหญิง เป็นเปรต เป็นเทวดา เป็นคนมีโรครมาก เป็นคนมีโรคน้อย เกิดมาแล้วจะประสบกับชะตากรรมอย่างไร ฯลฯ ล้วนเป็นการกำหนดของกฎแห่งกรรมทั้งสิ้น ฉะนั้น จึงถือว่าทุกคนมีกรรมเป็นกำเนิด

คำว่า **สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์** พอจะอธิบายเชิงอุปมาได้ว่า **“เผ่าพันธุ์”** เปรียบเสมือนพวกฟองบิวราร์หรือวงศาตตัญญาติรอบข้างอันเปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด พ่อ แม่ ลูก หลาน หลน ฯลฯ ถ้าผู้ใดอาศัยอยู่ในท่ามกลางวงศาตตัญญาติหรือเผ่าพันธุ์ที่ดี (สิ่งแวดล้อมดี) ชีวิตก็จะอยู่ดีมีสุข ไม่มีเรื่องจุกจิกรบกวนใจให้เดือดร้อนรำคาญ แต่ถ้าผู้ใดอาศัยอยู่ในท่ามกลางวงศาตตัญญาติหรือเผ่าพันธุ์ที่เลว (สิ่งแวดล้อมที่เลว) ก็จะมีเรื่องจุกจิกรบกวนใจให้เดือดร้อนรำคาญอยู่ตลอดเวลา คำว่า **กรรมเป็นเผ่าพันธุ์** ก็มีความหมายทำนองเดียวกัน ถ้าทำกรรมดีไว้ก็จะได้ใช้ชีวิตอยู่ในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี ชีวิตก็จะอยู่ดีมีสุข แต่ถ้าใครทำชั่วไว้ ก็จะใช้ชีวิตอยู่ในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เลว ชีวิตก็จะอยู่ไม่ดีมีแต่ทุกข์ ด้วยเหตุนี้ ศาสนาพุทธจึงถือว่าสัตว์มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์

คำว่า **สัตว์มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย** ซึ่งอุปมาเสมือนกับการปลูกบ้านเรือนไว้เป็นที่อยู่อาศัย ถ้าบ้านเรือนสบาย ก็ได้อยู่อาศัยอย่างสุขสบาย แต่ถ้าบ้านเรือนไม่สบายก็จะอยู่อาศัยอย่างไม่สุขสบาย ในทำนองเดียวกับคำว่า **“กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย”** ถ้ากรรมพาไปเกิดเป็นมนุษย์ ก็ได้เป็นอยู่อาศัยและดำรงชีวิตอยู่อย่างมนุษย์ แต่ถ้าพาไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ได้เป็นอยู่อาศัยและดำรงชีวิตอยู่อย่างสัตว์เดรัจฉาน ถ้าพาไปเกิดเป็นเทวดาก็ได้เป็นอยู่อาศัยและดำรงชีวิตอยู่อย่างเทวดา แต่ถ้าพาไปเกิดเป็นสัตว์นราก็ได้เป็นอยู่อาศัยและดำรงชีวิตอยู่อย่างสัตว์นรก ฯลฯ ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าสัตว์มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

คำว่า **สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่ว จะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น ๆ** หมายความว่า ถ้าทำกรรมดี ก็จะได้รับผลแห่งกรรมดีตอบแทน แต่ถ้าทำกรรมชั่ว ก็จะได้รับผลแห่งกรรมชั่วตอบแทน อุปมาเสมือนกับปลูกพืชชนิดใด ก็จะเกิดดอกออกผลเป็นของพืชชนิดนั้น ถ้าปลูกขุ่น ก็จะออกผลเป็นลูกขุ่น ถ้าปลูกมะม่วงก็จะออกผลเป็นลูกมะม่วง จะเป็นอย่างอื่นมิได้เลย เช่นเดียวกับการทำกรรม ถ้าทำกรรมแห่งการฆ่า ก็จะรับผลเป็นผู้ถูกฆ่าจึงทำให้อายุสั้น ถ้าทำกรรมคือการเบียดเบียน ก็จะถูกระทำตอบและมีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนอยู่เสมอ ถ้าทำกรรมคือเมตตากรุณา จะได้รับผลเป็นการเมตตากรุณาตอบแทนและมีหน้าตาสะสวยไม่บึ้งตึงซึ่งเครียด ถ้าทำกรรมคือชอบบริจาคทานก็จะได้รับผลตอบแทนเป็นคนร่ำรวยหรืออย่างน้อยก็ไม่ยากจนขัดสน ฯลฯ

ธรรมชาติของจิตมนุษย์เมื่อถึงวาระใกล้ตายกับการสร้างภพภูมิที่จะไปเกิดใหม่

โดยธรรมชาติของจิตมนุษย์เมื่อถึงเวลาใกล้ตายกระเสจจะค่อยๆ อ่อนลง แล้วกระแสนแห่งกรรมที่เคยกระทำไว้จะทยอยและหมุนเนื่องมาปรากฏให้เห็นในห้วงมโนทวารอันเปรียบเสมือนความฝันครั้งสุดท้าย โดยจะปรากฏเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) กระแสนแห่งกรรมมาปรากฏ (2) กระแสนแห่งกรรมนิमितมาปรากฏ และ (3) กระแสนแห่งคตินิमितมาปรากฏ

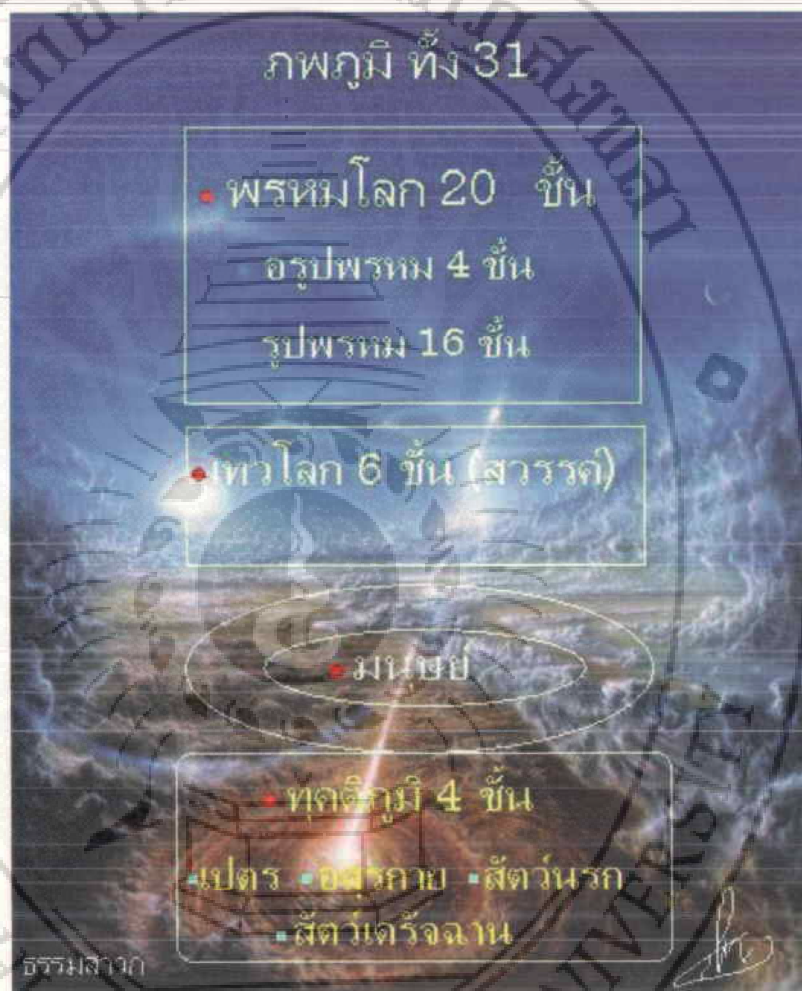
1. คำว่า **กระแสนแห่งกรรม มาปรากฏ** หมายถึง ความรู้สึก เกี่ยวกับกรรมที่เคยกระทำไว้ไม่ว่าดีหรือชั่ว สำหรับผู้ที่เคยประกอบแต่กรรมดี เช่น ทำบุญ ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ไม่รังแกสัตว์ ฯลฯ เมื่อใกล้ตาย จิตจะระลึกถึงสิ่งเหล่านี้ เกิดความรู้สึกอึดอัด แฉมฉาน เบิกบานไม่หวาดกลัว ไม่สะดุ้งตกใจ ไม่หวั่นไหว ไม่กระวนกระวาย แม้ร่างกายจะเจ็บป่วยทรมาณ แต่จิตใจก็หาทรมาณตามไปด้วยไม่ บางคนถึงกับลุกขึ้นมาจูดรูปเทียนบูชาพระและภาวนาคำว่า “พุทโธ ๆ” จนกระทั่งดับจิตลงอย่างสงบ แม้จะดับจิตลงแล้วแต่หน้าตายังระบายด้วยความอึดอัดในผลแห่งกุศลกรรมนั้น ที่เรียกกันว่า **“หลับตาตายอย่างเป็นสุข”** ต่างกับคนที่เคยประกอบแต่กรรมชั่ว เช่น ฆ่าหรือทรมาณสัตว์ เบียดเบียนผู้อื่น ฯลฯ กระแสนแห่งกรรมเหล่านี้จะค่อย ๆ ทยอยหมุนเนื่องมาปรากฏ แล้วจะเกิดความรู้สึกหวาดกลัว สะดุ้งตกใจ กระวนกระวาย นอกจากกายจะทุกข์ทรมาณแล้ว จิตยังพลอยทุกข์ทรมาณตามไปด้วย จึงทำให้ดับจิตลงพร้อมกับความขลาดกลัวและวิตกกังวล หน้าตาจึงบุดเบี้ยวระบายไว้ด้วยริ้วรอยแห่งทุกข์ ที่เรียกกันว่า **“ตายตาไม่หลับ”**

2. **กระแสนแห่งกรรมนิमितปรากฏ** กล่าวคือ เมื่อกระแสนแห่งกรรมมาปรากฏแล้ว ลำดับถัดไป **“กรรมนิमित”** จะทำหน้าที่ **สร้างเครื่องหมายแห่งกรรม** ขึ้นมา เรียกว่า **“กระแสนแห่งกรรมนิमित”** ถ้าประกอบแต่กรรมดี เครื่องหมายแห่งกรรมดีจะมาปรากฏ แต่ถ้าประกอบกรรมชั่ว เครื่องหมายแห่งกรรมชั่วจะมาปรากฏ คนที่เคยทำบุญ ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ฯลฯ ก็จะมาปรากฏเป็นเครื่องหมายแห่งกุศล เช่น ถ้าเคยทำบุญใส่บาตร ก็จะนิमितให้เห็นเป็นภาพทัฬหี ชันข้าว หรือภาพพระสงฆ์ที่มารับบาตร หรือเห็นภาพตนเองกำลังนั่งสมาธิ เห็นเครื่องบวชขนาด เป็นต้น แต่ถ้าทำกรรมชั่ว ก็จะนิमितเครื่องหมายแห่งอกุศล เช่น ถ้าเคยฆ่าผู้อื่น ก็จะฝันเห็นว่าตนถูกไล่ฆ่า เห็นคมหอก คมดาบ หรือถ้าเคยฆ่าสัตว์ ก็จะเห็นภาพสัตว์ที่ตนเคยฆ่าวิ่งเข้ามาทำร้าย บางคนถึงกับตกใจและหวีดร้องขอความช่วยเหลือ หรือบางคนอาจส่งเสียงร้องเหมือนวัวควายหรือทำท่าทางแปลก ๆ เป็นที่น่าเวทนาแก่ผู้พบเห็นยิ่งนัก

3. **กระแสนแห่งคตินิमितปรากฏ** เมื่อกรรมนิमित สร้างเครื่องหมายแห่งกรรม ให้ปรากฏแล้ว ลำดับถัดจากนั้น **กระแสนแห่งคตินิमित** จะนำมาสร้างเป็น **“ภพภูมิใหม่”** สำหรับไปเกิด คล้ายกับจะเป็นการบอกให้รู้ว่าเมื่อวิญญานออกจากร่างแล้ว จะไปถือกำเนิดในภพภูมิใด เช่น ถ้านิमितให้เห็นภาพรลทพียจากสวรรค์ ภาพเทวดามาเชิญให้ขึ้นรถ หูกี้ได้ยินเสียงเทวดาร้องเชิญ (ขณะที่คนที่อยู่รอบ ๆ ข้างไม่เห็นและไม่ได้ยิน) หรือเห็นดอกบัวสวรรค์ เหล่านี้ก็แสดงว่าจะไปเกิดบนสวรรค์ เห็นวิมานก็แสดงว่าจะไปเกิดบนวิมาน หรือถ้านิमितให้เห็นทุ่งหญ้าก็แสดงว่าจะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เห็นเป็นแหล่งน้ำก็แสดงว่าจะไปเกิดเป็นสัตว์น้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ยังหากภพภูมิใหม่มิได้ จิตจะยังคงเกาะเกี่ยวอยู่กับกายอีกระยะหนึ่ง อาจอยู่ในสภาพของการสลบไม่ได้สติเป็นชั่วโมง เป็นวัน หรือสองสามวัน แต่ครั้นหากภพภูมิใหม่ได้ ก็จะตัดกระแสนจิตโดย **จตุตติจิต** เคลื่อนออกจากร่าง แล้ว **ปฐิสันธิจิต** ก็จะไปยังภพภูมิใหม่ทันที บ่อยครั้งที่ญาติ

พี่น้องผู้อยู่ข้างหลังนิมนต์พระมาสวดเจริญพรให้แก่ผู้กำลังใกล้ตาย เพื่อช่วยให้ระลึกถึง กระแสแห่งกรรมดี (ความรู้สึกฝ่ายดี) เพื่อที่จะสร้าง กรรมนิมิตที่ดี (เครื่องหมายแห่งกรรมดี) แล้วจะเกิด นิมิตที่ดี (เครื่องหมายแห่งภพภูมิที่ดี) ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยพาผู้ตายให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีไว้ชั้นหนึ่งก่อน อย่างไรก็ตาม การกระทำเช่นนี้แม้จะช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีได้บ้าง แต่ก็มิอาจขัดขวางกระแสแห่งกรรมได้ เมื่อเวลาถึง ไม่เร็วก็ช้า กฎแห่งกรรมก็จะจำแนกสัตว์ผู้นั้นไปสู่ภพภูมิแห่งตนจนได้ ส่วนใครจะไปสู่ภพภูมิใด ศาสนาพุทธจำแนกไว้ 31 ภพภูมิดังที่ “ธรรมสาวก” นำเสนอเป็นรูปแผนภูมิไว้ดังนี้

รูปที่ 1 ธรรมสาวก

ที่มา : <http://bodhichant.exteen.com./20110811/entry> (เข้าถึงแหล่งข้อมูล 15/8/54)

อาการแห่งการไปเกิดจะเป็นไปใน 4 ลักษณะ คือ (1) ไปเกิดในท้องแม่หรือครรภ์มารดา (ชลาพุชะกำเนิด) เช่น ในหมูนมนุษย์และสัตว์โลกทั่วไป (2) ไปเกิดในไข่ (อณฑชะกำเนิด) โดยครั้งแรกเกิดในไข่ หลังจากนั้นออกจากไข่เป็นตัว เช่น นก เต่า จระเข้ บางทีจึงเรียกสัตว์ที่มีอาการเกิดแบบนี้ว่า “พวกทวิชะ” (เกิดสองหน) (3) ไปเกิดในถ้ำโคล สิ่งสกปรก หรือโคลนตม (สังเสทชะกำเนิด) เช่น

พวกอมีบา พารามีเซียม หรือพวกเชื้อโรคต่าง ๆ และ (4) ไปเกิดโดยวิธีผุดขึ้นทันทีทันใด (โอปปาติกะ กำเนิด) อาการเกิดลักษณะนี้แตกต่างจากการเกิดในโลกมนุษย์ คือ เมื่อเกิดแล้วโตทันทีโดยไม่ต้องอาศัย การบำรุงเลี้ยง เช่น การเกิดของพวกเทวดา พรหม สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ทั้งหลาย

กรรมกับการให้ผลแห่งกรรม

โดยทั่วไปแล้วการให้ผลแห่งกรรมจะเป็นไปตามเหตุปัจจัย (อิทัปปัจจยตา) หรือหลักเหตุผล (Law of Causation) คือ (1) เหตุมี ผลเกิด (2) เหตุขาด (เอาเหตุออก) ผลหาย (ไม่มีผล) (3) เหตุคงที่ ผลเหมือนเดิม และ (4) เหตุเปลี่ยนไป ผลเปลี่ยนตาม (โณณกสูตร พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรอม เล่ม 20 ข้อ 540 น.211-213) แต่บางครั้งดูเหมือนว่าไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ว่านี้ เช่น บางคนทำ ดีตลอดมา แต่กลับรับผลในทางเลวร้าย ตรงข้ามกับอีกบางคน ทำชั่วตลอดมา แต่กลับรับแต่ผลดี จึง ทักท้วงเอาว่ากฎแห่งกรรมไม่เป็นจริง ฉะนั้น เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะแสดงให้เห็น การให้ผลแห่งกรรม ซึ่งจำแนกไว้ 3 หมวด ๆ ละ 4 ข้อ รวม 12 ข้อ เรียกว่า “กรรมสิบสอง” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ข้อ 338 น.249-250) ดังนี้

หมวดที่ 1 กรรมให้ผลตามกาล

คำว่า ให้ผลตามกาล หมายถึง ให้ผลตามลำดับของกาลเวลา โดยเริ่มนับตั้งแต่กาลชาติ ปัจจุบัน ซึ่งกรรมชนิดนี้จำแนกการให้ผลออกเป็น 4 กาล คือ (1) กรรมที่ให้ผลในกาลชาติปัจจุบัน (2) กรรมที่ให้ผลถัดจากกาลชาติปัจจุบัน (3) กรรมที่ให้ผลในกาลชาติถัด ๆ ไป และ (4) กรรมที่ให้ผลเสร็จแล้วหมดโอกาสให้ผลอีก ซึ่งจะกล่าวแต่ละกาดังนี้

(1) **ทิวฐธรรมเวณียกรรม** กรรมที่ให้ผลในกาลชาติปัจจุบัน หมายถึงที่ให้ผลในชาติที่เกิดมา และกำลังดำรงชีวิตอยู่ (ชาตินี้) กรรมชนิดนี้มีทั้งที่เป็นกรรมที่ทำขึ้นใหม่ และที่ติดตามตัวมาตั้งแต่ชาติ ปางก่อน เพราะยังไม่มีโอกาสให้ผลหรือให้ผลไม่แล้วเสร็จ เมื่อมาถึงชาตินี้ ก็อาจให้ผลในวันนี้ พรุ่งนี้ มะรืนนี้ สัปดาห์นี้ สัปดาห์หน้า เดือนนี้ เดือนหน้า ปีนี้ หรือปีหน้า แต่ถ้าเป็นกรรมหนัก (ครุกรรม) อาจจะตามให้ผลแบบข้ามภพข้ามชาติ ตัวอย่างกรรมที่ให้ผลในกาลชาติปัจจุบัน เช่น เมื่อทำดีกับเขา เขาก็ทำดีตอบ เมื่อเมตตากรุณาต่อเขา เขาก็เมตตากรุณาตอบ ฆ่าเขา ก็ถูกฆ่าตอบ เบียดเบียนเขา ก็ถูกเบียดเบียนตอบ คดโกงเขา ก็ถูกคดโกงตอบ ขยันทำมาหากิน ก็ร่ำรวย เกียจคร้านทำมาหากิน ก็ยากจน เป็นต้น

(2) **อุปปัชชเวณียกรรม** กรรมที่ให้ผลในกาลชาติถัดจากชาตินี้ (ชาติหน้าหรือชาติพรุ่งนี้) กรรมประเภทนี้อาจรอคิวมาตั้งแต่ชาติก่อนหรืออาจจะเป็นกรรมที่ทำขึ้นใหม่ ถ้าให้ผลเสร็จ ก็ถือว่าแล้วเสร็จกัน แล้วจะกลายเป็นอโหสิกรรม แต่ถ้ายังไม่แล้วเสร็จ ก็จะตามให้ผลในชาติถัด ๆ ไปอีก อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่รอคิวอยู่นั้น ถ้าเราประกอบกรรมดีมาก ๆ แรงบุญจะส่งให้หนีแรงกรรมได้ แต่กรรมนั้น จะยังคงติดตามตัวในชาติถัด ๆ ไปต่อไปอีก แต่ถ้าเรายังประกอบกรรมดีอย่างต่อเนื่อง แรงบุญจะส่งให้หนีแรงกรรมต่อไปได้อีก จนแรงกรรมนั้นค่อย ๆ อ่อนลง หมดโอกาสให้ผล แล้วก็จะกลายเป็น อโหสิกรรม

(3) **อุปสรรคกรรม** กรรมที่ให้ผลในกาลชาติถัด ๆ ไป ซึ่งหมายถึง “ชาติที่ถัดจากชาติพรุ่งนี้” (นับจากชาติที่สามเป็นต้นไป) กรรมนี้มักจะเป็นกรรมหนักที่ยังไม่มีโอกาสให้ผลหรือให้ผลไม่แล้วเสร็จ แต่ถ้ามีชัฏกรรมหนัก ก็จะหมดโอกาสให้ผลและกลายเป็นอโหสิกรรม ตัวอย่างกรรมหนักที่รอให้ผล เช่น การกระทำความผิดคือการฆ่า ซึ่งจะตามให้ผลแบบข้ามภพข้ามชาติ เหมือนสุนัขตามล่าเนื้อ ถ้าระหว่างนั้นเราประกอบกรรมดีมาก ๆ แรงบุญจะส่งให้แรงกรรมไล่ไม่ทัน แต่ถ้าแรงบุญอ่อนลงที่เรียกว่า “ว่างเทวดา” หรือ “ว่างบุญคุ้มครอง” จะถูกสุนัขกัดทันที วิธีแก้ ก็โดยการประกอบกรรมดีให้มาก ๆ และอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้หนีแรงกรรม จนมันอ่อนล้า ไล่ไม่ทัน แล้วจะกลายเป็นอโหสิกรรมในที่สุด

(4) **อโหสิกรรม** คำว่า “อโหสิ” แปลว่า เลิกแล้วต่อกัน ไม่เอาโทษ อโหสิกรรมจึงหมายถึงไม่ต้องรับโทษจากผลกรรมอีก ซึ่งจำแนกได้ 3 ชนิด คือ 1) **กรรมที่ให้ผลเสร็จแล้วในชาตินี้** เช่น เราฆ่าเขา เขาฆ่าตอบเสร็จกันไป เราทำดีกับเขา เขาทำดีตอบเสร็จกันไป เราเบียดเบียนเขา เขาเบียดเบียนตอบเสร็จกันไป 2) **กรรมที่รอให้ผล แต่ยังไม่มีโอกาส** เพราะผลบุญยังมีแรงส่ง จนแรงกรรมอ่อนล้า ไล่ไม่ทัน ก็กลายเป็นอโหสิกรรม 3) **กรรมที่รอคิวให้ผล แต่ผู้นั้นประกอบกรรมดีมากถึงขั้นเข้าสู่พระนิพพาน** (ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก) กรรมก็หมดโอกาสให้ผลและกลายเป็นอโหสิกรรมเช่นกัน เช่น กรรมขององคุลิมาล ซึ่งเคยฆ่าคนมามาก แต่เมื่อบวชเป็นพระภิกษุและบำเพ็ญเพียรจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ กรรมจึงหมดโอกาสให้ผล

หมวดที่ 2 กรรมให้ผลตามหน้าที่

กรรมชนิดนี้จะทำหน้าที่ 4 อย่าง คือ (1) ทำหน้าที่พาไปเกิดหรือแต่งให้เกิด (2) ทำหน้าที่อุปถัมภ์หรือสนับสนุน (3) ทำหน้าที่บีบคั้นมิให้กรรมอื่นให้ผลเต็มที่ และ (4) ทำหน้าที่ตัดรอนมิให้กรรมอื่นมีโอกาสให้ผล ซึ่งจะแสดงให้เห็นการทำหน้าที่ของกรรมแต่ละชนิดดังนี้

(1) **ชนกกรรม** คือ กรรมที่มีหน้าที่พาไปเกิดหรือแต่งให้เกิด โดยอาจพาไปเกิดบนสวรรค์ เป็นเทวดา หรือเกิดในนรก เป็นเปรตหรือสัตว์นรก หรือเกิดในโลกมนุษย์ เป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน หรือเกิดเป็นลูกคนรวย ลูกคนจน ลูกคนฉลาด ลูกคนโง่ ลูกคนแข็งแรง ลูกคนไข้โรค ฯลฯ เมื่อพาไปเกิดเสร็จแล้วก็หมดหน้าที่ กรรมชนิดอื่นก็รับหน้าที่ต่อไป

(2) **อุปถัมภ์กรรม** คือ กรรมที่มีหน้าที่อุปถัมภ์หรือสนับสนุน กรรมชนิดนี้จะสนับสนุนไปในทางที่สอดคล้องกับชนกกรรม คือ ถ้า ชนกกรรม พาไปเกิดในภพภูมิที่ดี อุปถัมภ์กรรม ก็จะสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้น เช่น ถ้าพาไปเกิดเป็นลูกคนรวย ก็สนับสนุนในทางบวก โดยให้มีสติปัญญาดี รูปงาม และมีสุขภาพแข็งแรง แต่ถ้าพาไปเกิดเป็นลูกคนจน ก็สนับสนุนในทางลบ โดยอาจสนับสนุนให้เป็นคนโง่และไข้โรค เป็นต้น ซึ่งกรรมสองชนิดนี้ทำหน้าที่สอดคล้องกัน เข้าทำนองว่า ถ้าพาไปเกิดดี ก็สนับสนุนไปในทางที่ดีด้วย แต่ถ้าพาไปเกิดร้าย ก็สนับสนุนไปในทางที่ร้ายด้วยเช่นกัน

(3) **อุปบีบกรรม** คือ กรรมบีบคั้น คำว่า “บีบคั้น” หมายถึงบีบคั้นกรรมสองชนิดแรกทั้งฝ่ายกุศลและอกุศล ให้มีโอกาสให้ผลน้อยลง เช่น กรรมพาไปเกิดแต่งให้เกิดเป็นลูกคนรวย และกรรมสนับสนุนส่งผลให้ได้รับตำแหน่งสูงขึ้น แต่เมื่อกรรมบีบคั้นตามทัน ก็จะทำการขัดขวางมิให้ได้รับตำแหน่งนั้น หรือถ้ากรรมแต่งให้เกิด พาไปเกิดเป็นลูกคนจน ไร้การศึกษาและกรรมสนับสนุนได้สนับสนุนให้เป็น

คนชั่วโรค แต่พออุปปีฬกรรมตามทัน ก็บีบคั้นกรรมสองชนิดแรกไปในทางตรงข้าม โดยบีบคั้นให้มีคนอุปถัมภ์ ให้ได้รับการศึกษา มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(4) **อุปฆาตกรรม** คือ กรรมที่มีหน้าที่ตัดรอน คำว่า “ตัดรอน” มีความหมายถึงขั้น “อุปฆาต” คือ ข่ากาารให้ผล ของกรรมสองชนิดแรก มีให้มีโอกาสให้ผลอีกต่อไป เช่น ชนกรรม พาไปเกิดเป็นลูกกษัตริย์และอุปถัมภ์ภกกรรม อาจสนับสนุนให้มีสติปัญญาดี แต่อุปปีฬกรรม บีบคั้นให้เจ็บป่วย ออด ๆ แอด ๆ ส่วนอุปฆาตกรรม ตัดรอนถึงขั้นให้ถูกแย่งราชบัลลังก์หรือถูกสำเร็จโทษ เป็นต้น หรือในกรณีที่กรรมพาไปเกิดแต่่งให้เกิดเป็นลูกคนจนและกรรมอุปถัมภ์อาจสนับสนุนให้หน้าตาซีเห่และเรียนหนังสือไม่เก่ง แต่กรรมบีบคั้นส่งผลให้เป็นที่รักของคนทั่วไป มีผู้อุปถัมภ์ค้ำชู ส่วนกรรมตัดรอนส่งผลในทางบวกอย่างรุนแรงถึงขั้นให้ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 หรือถ้ากำลังเป็นโรคร้ายชนิดเอาตัวไม่รอด พอกรรมตัดรอนตามทัน กลับส่งผลให้พบยาดี หมอดี ทำให้รอดตายอย่างปาฏิหาริย์ เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกรรมที่เคยทำไว้แต่อดีต ทั้งฝ่ายดีและชั่ว

หมวดที่ 3 กรรมให้ผลตามลำดับ

คำว่า **ให้ผลตามลำดับ** หมายถึง ลำดับก่อนหลัง โดยกฎแห่งกรรมจะเป็นผู้จัดลำดับเองว่ากรรมชนิดใดจะให้ผลก่อนหรือหลัง เมื่อจัดแล้วก็เก็บไว้ในจิตอันเปรียบเสมือนศูนย์คอมพิวเตอร์สำหรับเก็บกรรม ซึ่งมีการจัดลำดับการให้ผลออกเป็น 4 ลำดับ คือ (1) **ครุกรรม** - กรรมที่ให้ผลก่อน (2) **อาสันนกรรม** - กรรมที่ให้ผลก่อน ถ้าไม่มีครุกรรมขวางหน้า (3) **อาจิณณกรรม** - กรรมที่ให้ผลก่อน ถ้าไม่มีครุกรรมและอาสันนกรรมขวางหน้า และ (4) **กัตตตาดกรรม** - กรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผล

(1) **ครุกรรม** หมายถึง กรรมหนัก รวมทั้งฝ่ายกุศลและอกุศล กรรมหนักฝ่ายกุศล ได้แก่ สมบัติ 8 หรือฉาน 8 ถ้าใครประกอบกรรมนี้ เมื่อตายลงขณะที่ฉานยังไม่เสื่อม ก็จะได้ไปเกิดในพรหมโลก ส่วน กรรมหนักฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม ๕ (“มาตริสูตร” พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรวม เล่ม 22 ข้อ 365 หน้า 394) คือ 1)ฆ่ามารดา 2) ฆ่าบิดา 3) ฆ่าพระอรหันต์ 4) ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงห้อพระโลหิต และ 5) ทำให้สงฆ์แตกแยก ซึ่งในสมัยปัจจุบันการฆ่าพระอรหันต์หรือทำร้ายพระพุทธเจ้า คงเป็นไปได้ เพราะหาพระอรหันต์ได้ยาก และพระพุทธเจ้า ก็เสด็จดับขันธไปแล้ว และการทำสังฆเภทเยี่ยงที่พระเวทิตตเคยกระทำ ก็เป็นไปได้ยาก เท่าที่พอจะทำได้คือการฆ่ามารดาและฆ่าบิดา โดยศาสนาพุทธถือว่ามารดาบิดาเป็นเหมือนพรหมของลูก ถ้าลูกคนใดฆ่าท่าน เมื่อตายไปจะต้อง ตกในอเวจีมหานรก ฉะนั้น ถ้าผู้ใดประกอบอนันตริยกรรม 5 ลงไป จะได้รับผลแห่งกรรมเป็นลำดับแรกเสมอ ไม่ว่าจะประกอบกรรมอื่นมาแทรกมากน้อยเพียงใด ก็ไม่สามารถเปลี่ยนลำดับของกรรมได้ เท่าที่พอทำได้คือพยายามทำกรรมดีให้มาก ก็จะช่วยลดระดับขุมรกรที่ร้อนแรงที่สุดให้มายังขุมที่ร้อนน้อยลงได้บ้างเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ในคราวที่องค์อุลิมาล จะฆ่ามารดาเพื่อตัดนิ้วให้ได้ครบพันนั้น พระพุทธองค์จึงเสด็จไปโปรด เพราะถ้าปล่อยให้กระทำกรรมนั้น องค์อุลิมาล ผู้ซึ่งอยู่ในวิสัยที่บรรลอรหันต์ได้ จะสูญเสียโอกาสดังกล่าว (“อังกุลิมาลสูตร” พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรวม เล่ม 13 ข้อ 521 น.314)

(2) **อาสันนกรรม** หมายถึง กรรมที่ทำเมื่อใกล้จะตาย ท่านอุปมากรรมทั้งหลายที่อยู่ในจิตว่าเหมือนโคที่แอดอดอยู่ในคอก ส่วนอาสันนกรรมที่กระทำเมื่อใกล้ตายเปรียบเสมือนกับโคตัวที่ยืนอยู่

ปากคอก จึงมีโอกาสออกไปให้ผลก่อน อย่างไรก็ตาม ถ้ามีกรรมหนักขวางหน้า กรรมหนักจะชิงให้ผลก่อนเสมอ โดยปกติของกระบวนการทำงานของจิตของผู้ที่ประกอบกรรมดีตลอดมา เมื่อใกล้ตายจะนึกถึงแต่สิ่งที่ดี ๆ จึงทำให้จิตใจเบิกบาน ครั้นดับจิตลงจะไปเกิดในภพภูมิที่ดี แต่สำหรับบางคนในขณะนั้นเกิดผลอจติระลึกถึงกรรมชั่ว จึงทำให้จิตเศร้าหมอง เมื่อดับจิตลงจะไปเกิดในภพภูมิที่ไม่ดี วิธีแก้ปัญหานี้คือ เมื่อถึงเวลาใกล้ตาย พยายามระลึกถึงแต่กรรมดีหรือไม่ก็นิมนต์พระมาสวดเจริญพรเพื่อเตือนสติให้ระลึกถึงแต่สิ่งที่ดี ๆ เพื่อเป็นการบอกทางสวรรค์ให้ เมื่อตายไปแล้วจะได้ไปเกิดในที่สุขสบายชั้นหนึ่งก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อหมดวาระเวลาของกรรมใกล้ตายแล้ว ก็จะต้องไปรับกรรมอื่นตามลำดับคิวต่อไป ไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้เลย

(3) **อาจินณกรรม** หมายถึง กรรมที่ทำบ่อย ๆ เป็นอาจิน ในฝ่ายกุศล เช่น ใส่บาตรทุกวัน รักษาศีลทุกวัน ทำสมาธิทุกวัน ถ้าฝ่ายอกุศล เช่น นินทาคนอื่นทุกวัน ด่าพระทุกวัน รังแกสัตว์ทุกวัน เป็นต้น เมื่อตายลงกรรมนี้จะให้ผลในทันทีถ้าไม่มีกรรมและอาสันนกรรม ขวางหน้าอยู่

(4) **กตัตตกรรม** หมายถึง กรรมที่สักแต่จะทำ หรือทำโดยมิได้เจตนา หรือมีเจตนาเพียงเบาบาง เช่น ยิงธนูโดยเล็งที่ต้นกล้วย ลูกธนูทะลุต้นกล้วย ไปถูกหนอนตายไปด้วย เป็นต้น กรรมชนิดนี้จะให้ผลในลำดับถัดมาถ้าไม่มีกรรมสามประการข้างต้นขวางหน้า แต่โดยทั่วไปกรรมชนิดนี้จะมีโอกาสให้ผลน้อย เพราะถูกกรรมอื่นที่รุนแรงกว่าชิงตัดหน้าให้ผล จนกรรมนี้หมดโอกาสให้ผล แล้วกลายเป็นอโหสิกรรมไปในที่สุด

อนึ่ง การให้ผลของกรรม 12 นี้ **มิได้แยกทำหน้าที่** แบบตัวใครตัวมันเหมือนที่นำมาแยกแสดงให้เห็นเพื่อง่ายต่อการอธิบาย แต่จะทำหน้าที่ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการสลับซับซ้อน จนบางครั้งเราไม่อาจเข้าใจกระบวนการให้ผลของกรรมในเชิงประจักษ์ได้ แต่ถึงจะมีกระบวนการสลับซับซ้อนอย่างไร ก็จะดำเนินไปภายใต้กรอบของกฎแห่งกรรมดังที่แยกแสดงให้ดังนี้

กฎแห่งกรรมกับที่มาและที่ไปของมนุษย์ 4 จำพวก

ตามที่กล่าวมาแต่ต้น จะเห็นว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กฎแห่งกรรมจะทำหน้าที่จำแนกการให้ผลอย่างเสมอต้นเสมอปลาย คงเส้นคงวา ไม่ละเว้น ไม่เบื้อหน่าย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แต่ละคนต่างตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน อย่างไรก็ตาม แม้นใน **อดีตชาติ** จะเคยทำกรรมไม่ดีไว้มาก แต่อดีตเป็นสิ่งที่ผ่านไปแล้ว มีอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ จึงไม่ต้องพะวงกับอดีตให้มากนัก ทางที่ดีควรคำนึงถึงปัจจุบันและอนาคตมากกว่า โดยพยายามประกอบกรรมดีให้มาก ก็จะมี **อนาคตชาติ** ที่ดีเอง ดังที่จำแนกที่มา ที่ไป ของมนุษย์แต่ละคน ตามที่กล่าวไว้ใน **ตมสูตร** (“ตมสูตร” พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรอม เล่ม 13 ข้อ 85 น.69) ดังนี้

1. คนบางคนเป็นพวก **มิดมา** และ **มิดไป** คือเมื่ออดีตแต่กาลก่อนเคยประกอบกรรมชั่วไว้กรรมนั้นจึงส่งผลให้มาเกิดในภพภูมิที่ไม่ดีในชาตินี้ และเมื่อเกิดมาแล้วแทนที่จะสำนึกบาป แต่กลับทำชั่วอย่างเดิม แถมหนักกว่าเดิม ในชาติต่อไปก็ต้องตกนรกอีก จึงเรียกคนจำพวกนี้ว่าเป็นพวก **“มิดมา - มิดไป”** (ตโม ตมาปรายโน)

2. คนบางคนเป็นพวก **มิดมา** แต่ **สว่างไป** คือเมื่ออดีตแต่กาลก่อนเคยประกอบกรรมชั่วไว้ จึงส่งผลให้มาเกิดในภพภูมิที่ไม่ดีในชาตินี้ แต่เมื่อมาเกิดแล้วก็สำนึกได้จึงรีบกระทำความดีไว้มาก ครั้นเมื่อตายไปกรรมดีนั้นได้ส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีในชาติต่อไป จึงเรียกคนจำพวกนี้ว่าเป็นพวก **“มิดมา - สว่างไป”** (โตโม โชติ ปรายโน)

3. คนบางคนเป็นพวก **สว่างมา** แต่ **มิดไป** คือเมื่ออดีตแต่กาลก่อนเคยประกอบกรรมดีไว้จึงส่งผลให้มาเกิดในภพภูมิที่ดีในชาตินี้ แต่เมื่อเกิดมาแล้วแทนที่จะประกอบกรรมดี กลับหลงระเหิมมาอยู่ในกรรมชั่ว และด้วยผลแห่งกรรมชื่อนั้นจึงส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิที่ไม่ดีในชาติต่อไป จึงเรียกคนจำพวกนี้ว่าเป็นพวก **“สว่างมา - มิดไป”** (โชติ ตมปรายโน)

4. คนบางคนเป็นพวก **สว่างมา** และ **สว่างไป** คือเมื่ออดีตแต่กาลก่อนเคยประกอบกรรมดีไว้จึงส่งผลให้มาเกิดในภพภูมิที่ดีในชาตินี้ และเมื่อมาเกิดแล้วสำนึกได้และยังคงประกอบกรรมดีต่อไป และด้วยผลแห่งกรรมดีนี้ส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีในชาติต่อไป จึงเรียกคนจำพวกนี้ว่าเป็นพวก **“สว่างมา - สว่างไป”** (โชติ โชติปรายโน)

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวแล้วว่าถึงแม้เราไม่สามารถเปลี่ยนกรรมชั่วที่เคยกระทำไว้แต่ชาติปางก่อนได้ ก็ไม่ควรท้อแท้สิ้นหวัง ปล่อยชีวิตแต่ละวันให้เป็นไปตามยถากรรม การกระทำเช่นนี้มีได้ช่วยอะไรให้ดีขึ้น มีแต่จะเลวร้ายลงเรื่อย ๆ ฉะนั้นเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ควรจะอยู่อย่างมีความหวังและทำชีวิตแต่ละวันให้มีความหมาย และเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาทและหีบฉวยผลประโยชน์จากกรรมและกฎแห่งกรรมให้มากที่สุด ควรจะต้องประกอบกรรมดีให้มากและอย่างต่อเนื่อง ยิ่งถ้าสามารถ **“ละกรรมชั่ว กระทำแต่กรรมดี และทำใจให้ผ่องแผ้ว”** ได้ด้วยแล้ว ชีวิตจะประสบแต่ความสุขนิรันดร์ ทั้งในภพนี้และภพหน้า

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎก ฉบับซีดีรอม เล่ม ๑ - ๔๕.** (ฉบับสมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย). ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ พระไพศาลสิริวัฒน์. (๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๔).

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ, ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** (ชำระเพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/เสริม). พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ ฯ : ธรรมสภา., ๒๕๕๓.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** (ชำระเพิ่มเติมช่วงที่ ๑/เสริม). พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพฯ ฯ : ธรรมสภา., ๒๕๕๓.

“ธรรมสาวก” <http://bodhichant.exteen.com./20110811/entry> (เข้าถึงแหล่งข้อมูล ๑๕/๘/๕๔)